

Licht op Maria

Maria gezien vanuit de oecumenische gemeenschapsspiritualiteit van Focolare.

Mijn naam is Hanneke Steetskamp, ik maak deel uit van een van de leefgemeenschappen hier op het terrein, ben lid van de PKN en actief in de plaatselijke gemeente in Vlijmen. Mij is gevraagd iets te vertellen over Maria, gezien vanuit de gemeenschapsspiritualiteit van Focolare.

De vraag die ik als rode draad door mijn verhaal wil laten lopen is: Hoe kunnen we een plaats geven aan Maria in ons geloofsleven op een manier die aanspreekt, die verbindt en leefbaar is voor iedereen, ongeacht of je RK, protestant, doopsgezind, evangelisch of orthodox bent. En die dus als consequentie geen barrière vormt maar juist ook op oecumenisch vlak verbindt en zelfs tot elkaar brengt. Hoe kunnen we, kort gezegd, Maria in het juiste 'oecumenische' licht zetten?

Aan het eind van mijn verhaal zal ik hier nog op terugkomen.

Op de eerste plaats wil ik proberen in het kort een aantal kenmerken te noemen van deze spiritualiteit, ook wel spiritualiteit van gemeenschap genoemd. En hoe ik er zelf toe aangetrokken ben om 'samen het evangelie' te gaan leven.

Toen ik 25 jaar was kwam ik in contact met deze spiritualiteit van de eenheid, zoals die ook wel genoemd wordt. Het evangelie samen leven, dat was wat me aantrok en het vroeg ook heel mijn deel. Ik kon mijn tijd geven, mijn auto uitlenen en andere concrete dingen doen. Maar wat voor mij moeilijker is zijn juist die dingen geven die van binnen leven. Of excuus vragen en nederig zijn. Maar juist door dat te doen bouw je iets op met de ander, bouw je aan de eenheid onder elkaar. Door de wederzijdse liefde en de eenheid die je samen beleeft, wordt de aanwezigheid van God als het ware 'tastbaar'.

“Waar twee of meer verenigd zijn in Mijn naam daar ben ik in hun midden”, zoals in het evangelie geschreven staat, is een van de punten van de spiritualiteit, die me vanaf het begin het meest heeft aangetrokken. Het werd me duidelijk waarom dit een gemeenschapsspiritualiteit genoemd wordt. De

ander is essentieel om de weg naar God af te leggen, door die ander kom je dichterbij God. Het is dus de ander die mij als het ware corrigeert, waar ik van leer, die een spiegel voor mij is.

Chiara Lubich, de stichteres van de Focolarebeweging, overleden in 2008, schrijft over de beginperiode van de beweging:

“God grifte in onze harten één voor één die nieuwe, maar aloude waarheden die ons helemaal in beslag namen: God die Liefde is, de wil van God, het nieuwe gebod, Jezus in zijn verlatenheid, het Woord van leven, de eenheid, Jezus in ons midden. Deze waarheden werden de kernpunten van een nieuwe tegelijk persoonlijke en gemeenschappelijke spiritualiteit, waarvan het doel was om steeds vaker en met steeds grotere volheid de aanwezigheid van Jezus in ons midden te verkrijgen.”

Tot zover in het kort iets over de gemeenschapsspiritualiteit, waarvan ook Maria een van de kernpunten is en daar ga ik nu verder op in.

Als protestant kende ik Maria alleen vanuit de passages van de Bijbel. Vooral het kerstverhaal, waarin Maria en Jozef op weg gaan om een plek te zoeken waar hun kindje geboren kan worden. Dat verhaal en de verhalen uit Lucas waarin Maria een rol speelt, waren voor mij bekend maar verder speelde Maria geen enkele rol in mijn geloofsleven.

In contact met de anderen van Focolare begreep ik dat voor velen Maria wel een plaats heeft in hun geloof. Ik zag vormen van devotie – Mariaverering in een kathedraal, of een bedevaart naar een Maria heiligdom, het bidden van de rozenkrans, Maria aanspreken en haar bepaalde situaties toevertrouwen, devoties die ver van mij af stonden. Maar door het samen leven in een gemeenschap met katholieken, kwam ik erachter dat Maria, naast al bovengenoemde vormen, op een speciale manier een plek kan innemen in het leven van een christen. En dus ook in die van mij als protestant?

Maria de volmaakte christen

Chiara Lubich werd in 1921 geboren en is in het katholieke Italië binnen een katholieke traditie opgegroeid. Ze was kind van haar land en van haar tijd. Ze heeft zeker haar waardering uitgesproken over de verschillende devoties die

rondom Maria in de loop der eeuwen zijn ontstaan en ze heeft ze ook zelf in praktijk gebracht. Maar op een bepaald moment heeft ze begrepen dat er nog een andere weg is om Maria te 'vereren', namelijk door haar na te volgen als volmaakte christen. Door het leven van deze gemeenschappelijke spiritualiteit hebben velen vanaf het begin deze ervaring opgedaan. Want in Maria leeft Christus, ze laat zich leiden door de wet van God die in haar leeft. Maria is het geleefde Woord van God. "De Heer wil ik dienen, laat er met mij gebeuren wat U gezegd hebt." Navolgen betekent het woord leven, de woorden van het evangelie een voor een in praktijk brengen.

Maria, als Woord van God.

Chiara Lubich zegt:

'Maria was helemaal Woord van God, helemaal bekleed met het Woord van God (Lucas 2, 19-) Dat Maria helemaal Woord van God is, laat overigens ook het Magnificat zien, een opeenvolging van zinnen uit de Schrift. Ieder zinsdeel is een echo van een Bijbelgedeelte, Maria is helemaal doordrongen van het Woord.'

Dat zien en horen we ook al als de herders naar Jezus komen en hem verheerlijken. Dan staat er "Maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken". Deze woorden hebben mij altijd gefascineerd. Iets in je hart bewaren dat betekent dat je het heel belangrijk vindt en dat je er inderdaad over na wilt denken. Dat deed Maria, de woorden bewaren en erover nadenken. Heel vaak denk ik aan deze woorden, omdat ze me helpen om me eerst naar God toe te keren.

De protestante theoloog Bonhoeffer zegt in zijn boek *de dag alleen*: "Bij de meditatie wil het woord van God tot ons doordringen en bij ons blijven, zoals Maria het woord van de herders bewaarde in haar hart."

Deze woorden helpen me ook als iemand me iets toevertrouwt, of iets dat ik hoor dat me pijn doet. Niet meteen spreken, reageren, maar bewaren, proberen er van binnen met God uit te komen. En misschien kan ik iets pas veel later uitspreken, als de tijd er rijp voor is.

Een verrassende ontdekking deed ik toen ik een commentaar van Johannes Calvijn vond op deze bijbeltekst en zijn visie hierop sprak me aan, namelijk dat ze deze woorden niet voor haarzelf bewaarde.

Hij zegt: “Zij heeft al deze dingen in bewaring ontvangen en God heeft gewild dat deze schat in haar bleef, tot de geschikte tijd gekomen was om ervan te zeggen wat nodig was. (Ik denk hier aan de bruiloft van Kana) We worden door haar voorbeeld onderricht om beter en opmerksamer het Woord te ontvangen dan we gewoon zijn”

En hier heb ik meteen een brug naar een volgend onderdeel, Maria als model. Voor Calvijn is Maria voorbeeld voor de gelovigen, en daarom kan zij geëerd en gevierd worden. God zelf had haar immers geëerd door haar als Moeder van zijn eerstgeborene Zoon, onze Enige Middelaar, te kiezen. Boven alles wijst hij op de rol van de Heilige Geest in haar: daarmee wordt ze tot voorbeeld van alle gelovigen.

Maria als model van onze weg naar God

Wat weten we van Maria uit de Bijbel? Ik denk dan aan de boodschap van de Engel aan Maria. De prachtige ontmoeting van Maria met Elisabeth en het Magnificat dat Maria gaat zingen, daarna de geboorte van Jezus. De vlucht naar Egypte, Maria die Jezus terugvindt in de tempel en Maria onder het kruis.

Deze momenten uit het leven van Maria kunnen voor ons oplichten als etappes van een geestelijke weg en Chiara Lubich heeft deze momenten de weg van Maria genoemd. Ik geef een paar voorbeelden:

De boodschap van de engel aan Maria

Net zoals Maria meteen Ja heeft gezegd, kunnen wij in ons dagelijks leven Ja zeggen tegen God als Hij ons iets vraagt en daardoor groeit Jezus in ons. God laat zich vaak kennen door middel van onze naaste, die ons iets vraagt. Het lukt niet altijd om meteen Ja te zeggen zonder aan mijn eigen ideeën of programma te denken, maar als dat wel lukt voel ik de vreugde van binnen.

Bezoek aan Elisabeth

Maria gaat naar Elisabeth om haar te helpen. Omdat Elisabeth open stond voor de mysteries van God kon Maria het geheim met haar delen en dat deed ze met de woorden van het Magnificat. Ook wij kunnen net als Maria beginnen met liefhebben. En zoals het woord zegt: aan wie mij liefheeft zal ik me openbaren,

begrijpen we wat God in ons leven heeft gedaan en doet en willen we dat graag delen met onze broers en zusters.

Maria onder het kruis

Het lijden van Maria, ze moet haar zoon verliezen. Maar ze blijft daar staan en loopt niet weg. Ook in ons leven komen er zeker momenten van verlies voor, van beproeving, van angst, van eenzaamheid. De houding van Maria kan ons een voorbeeld zijn, om trouw te blijven aan God in ons leven als we niet begrijpen waarom het lijden ons overkomt.

Hoe kan Maria ons als christenen van verschillende kerken dichter tot elkaar brengen?

Als afsluiting van mijn bijdrage over Maria in de gemeenschapsspiritualiteit wil ik nog terugkomen op mijn vraag aan het begin. Kan Maria een brug vormen tussen christenen van verschillende kerken, kan de plek die wij aan Maria geven in ons geloofsleven dienen om de eenheid te bevorderen? Tijdens de voorbereiding van dit thema ben ik tot de conclusie gekomen dat dit zeker kan. Heel voorzichtig heeft Maria ook in mijn leven een plaats ingenomen, ik kan haar navolgen en net als zij Ja zeggen om Jezus, het Woord, aan de wereld te geven. Ik ben getroffen door de visie van Calvijn die Maria ziet als degene die ons een voorbeeld is om het Woord beter te ontvangen. En dat ze geëerd kan worden als moeder van de Zoon van God.

Maria, als volmaakte christen, in wie Christus leefde, is voor de oecumene heel belangrijk. Ze is voor ons het model van degene die aan Christus het leven geeft. We kunnen allemaal de woorden van het evangelie leven, net als zij. En als wij voor elkaar leven, elkaar wederzijds liefhebben naar de woorden van het evangelie, dan kunnen we de aanwezigheid van Jezus in ons midden mogelijk maken. Hij kan ons dan met elkaar verbinden, in afwachting van de volle en ook zichtbare eenheid.